

IRODALOM.

Richard Poppe: Von der experimentellen Pädagogik. Eine Übersicht über ihre Probleme. Verlag Waldenburg in Schlesien, 1911.

A neveléstannak egyik legújabb melléktudománya az úgynevezett «experimentális pedagógia», melyet (nemrég Meumann — ki sokáig Wundt, a híres pedagógus lipcsei pszichológiai intézetének asszisztense volt — alapított meg. Meumann kísérletezéseit legelőször 1902-ben a «Deutsche Schule» c. folyóiratban tette közzé.

Meumann kísérletezéseit különösen a zürichi pszichológiai pedagógiai laboratóriumban folytatta és ebbeli eredményeit dr. Ebert zürichi egyetemi tanárral szövetkezve «Grundfragen der (für die Schule überaus wichtigen) Psychologie der Übungsphänomene im Bereiche des Gedächtnisses» és a később megjelent «Die Sprache des Kindes» c. kisebb művében adta ki.

Az experimentális pedagógia alapítója, Meumann, most eredményes működését mint königsbergi, münsteri és hallei tanár folytatta. A majnai frankfurti, königsbergi és brémai tanító-kongresszusokon tartott előadásait «Vorlesungen zur Einführung in die experimentelle Pädagogik und ihre psychologischen Grundlagen» c. két-kötetes munkában közrebocsátotta.

Meumann tudományos eredményeinek gyakorlati fontosságát elsősorban az Egyesült-Államok ismerték fel, példáját nemsokára Olaszország, Norvégia, Ausztria, Magyarország, Japán, Argentína, Chile, Oroszország és Franciaország követte, de különösen Belgium, hol Antwerpen, — Schuyten vezetése mellett, — ezen új tudományág művelésének középpontja lett, de emellett még mindig megemlítendő Lipse is, hol Meumann 1910 óta mint egyetemi tanár működik. Meumann itt ezen idő óta Brahn, Scheibner és dr. Gaudig tanárok működésével a «Zeitschrift für experimentelle Pädagogik» c. folyóiratot szerkeszti.

Ennyit az experimentális pedagógia fejlődésének történetéről.

Az experimentális pedagógia egyrészt a gyermek fejlődését vizsgálja, másrészt ennek a felnőttektől előző típusát tárgyalja.

E tudomány továbbá vizsgálja a gyermek anatómiai szerveinek fejlődését is, szellemi fejlődésénél pedig megkülönböztetünk intellektuális, érzelmi, akarat- és erkölcsi fejlődést.

Másodsorban az experimentalis pedagógia tekintetbe veszi, hogy a gyermek individuális különfélesége által is problémává válik és itt a tehetségek különféleségének problémáját kiválasztja és ezen vizsgálat az experimentalis pedagógia legnagyobb területe lesz.

Harmadszor a gyermek munkáját is szemügyre kell venni.

Poppe már most a főt említett tanulmányában mindazon kérdéseket tárgyalja, melyeket az imént említettünk és ezek alapján bemutatathatjuk eme kutatások főbb eredményeit.

Poppe könyvének egyes fejezeteiben a gyermekek testi és szellemi fejlődésére vonatkozó észleleteit tárgyalja és ezek eredményéről beszámol.

Eme fejezetek áttanulmányozása a legjobb szolgálatokat fogja tenni mindazoknak, kik az experimentalis pedagógia eme részével foglalkoznak, mert nemcsak beható és részletes tanulmányt találnak benne, hanem az erre vonatkozó beható irodalommal is megismerkedhetnek.

Szerzőnk különben megjegyzi, hogy a gyermek individuális különbségére vonatkozó pszichológia egyike a legnehezebb problémáknak. Poppe állítása szerint az individuális tehetségek megállapításához sokféle úton lehet jutni. A legjobb módszer a tehetséges és tehetéstelen tanulók megkülönböztetésére: a nyomtatott szöveg leírása. Ez igen egyszerű módszer, melynek alkalmazása mellett a következő eredmények állapíthatók meg:

1. a tehetségesebb gyermekek a nyomtatott szöveg nagyobb részét fogják fel, 2. értelmesebben írják le és 3. rövidebb idő alatt kevesebb hibával és javítással írják le a feladott szöveget.

A könyv utolsó fejezete a gyermekek munkájának megfigyeléséről szól. Krapelin — ki e tekintetben a legbehatóbb vizsgálatokat tette — arra az eredményre jutott, hogy minél fiatalabbak a gyermekek, annál gyorsabban fáradnak el és általában az iskolai tanítás nyolc első évében a gyermekek gyorsabban fáradnak el, mint a felnőttek. Krapelin még azt is tapasztalta, hogy a gyermekek rendszeren még a munka kezdetén nem mutatják a legnagyobb eredményt, hanem csak később és lassankint, amikor figyelmüket összegezve egész tudásukat a munkára fordítják. Már most, ha a tanulók képességek eme fokát elérték, Krapelin arra a tapasztalatra jutott, hogy a paúzák a tanulókra csak zavarólag hatnak. Poppe munkájában még a szellemi munka higiénéjével is foglalkozik és azt az axiómát állítja fel, hogy gyakran a tanuló testi munkája ép oly

szellemi fáradságot idéz elő, mint ilyen hosszú ideig tartó szellemi munka.

Mindent összevéve, Poppe munkáját mindazok, kik az experimentális pedagógia történetét, annak különböző problémáit megismerni akarják, a legnagyobb haszonnal fogják tanulmányozni.

(Székesfehérvár.)

Téri József.

*

Paulsen, Fr., Gesammelte pädagogische Abhandlungen. Herausgegeben von Ed. Spranger, Stuttgart u. Berlin 1912. Cotta. XXXV + 771 l. 10:50 M.

Paulsennek (meghalt 1908-ban) elszórtan megjelent 49 pedagógiai dolgozatát a család megbízásából *Spranger*, lipesei egyet. tanár gyűjtötte össze és adta ki kronológiai sorrendben. Ezzel a pedagógia tudományát nagy háltra kötelezte le. A dolgozatok elé írt egy 35 lapra terjedő bevezetést, melyben P.-nek az egyes kérdésekben való állásfoglalását jelzi, egyúttal megfesti a dolgozatok történeti hátterét is. Megtudjuk ezekből, hogy P. már az 1890-iki császári konferencián is, mint előadó, állást foglalt a reálgimnázium mellett. Erős meggyőződése volt már akkor, hogy a jövő iskolája a reálgimnázium, vagy legalább is a gimnáziumok mellett mint egyenrangú fél jöhet számba. A következmények nekik adta igazat, amennyiben az 1900. császári konferencia a három iskola *egyenjogúságát* kimondta.

P. szerint — amint azt főművében: *Geschichte des gelehrten Unterrichts* etc. is kifejtette — a római kulturához sokkal közelebb állunk, mint a göröghöz; így hát nincs is szüksége mindenkinek arra, hogy a görög nyelvű írókat eredetiben olvassa, csak azoknak, akik *nyelvi* vagy *történeti* tudományokkal foglalkoznak, vagy *theológusoknak*. P. sok támadásnak volt kitéve ezen nézetéért a klasszikus filológusok részéről. Fenti nézetét még kifejti e gyűjteményben első helyen közölt: *Das Realgymnasium u. die humanistische Bildung* c. dolgozatában, melyet 1889-ben tartott a reáliskolai tanárok gyűlésén. Még ezután is sokat küzdött a három iskola *egyenjogúságáért*, mint ezt több dolgozata mutatja.

A dolgozatok javarésze a középiskolákkal és azok tanáraival foglalkozik, kevesebb az egyetemekkel és azok tanáraival, legkevesebb a népiskolákkal és azok tanítóival. Nagy barátja volt a középiskolai tanárságnak; ahol csak tehette, síkra szállott anyagi és erkölcsi érdekeikért. A tanárok iskolai munkájának kitűnő jellemzését adja: *Die Überbürdung der Gymnasiallehrer* c. dolgozatában. Bár ő maga sohasem volt középiskolai tanár, mégis értékelni tudta a tanároknak nehéz és idegölő munkáját. Ritkán olvashatjuk a tanár munkájának ilyen szép jellemzését.